

ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ Η ταυτότητα της Βόρειας Αμερικής

Έκταση: 24.300.000 τετρ. χμ.

Πληθυσμός: 427.000.000 κάτοικοι (2004)

Θέση: Βρίσκεται (περίπου) μεταξύ 83° 10' Β (Βόρειο πλάτος) και 9° 25' Β (Βόρειο πλάτος) και 172,5° Δ (Δυτικό μήκος) και 46° 37' Δ (Δυτικό μήκος). (Περιλαμβάνονται και τα νησιά)

Οριζόντιος διαμελισμός (κυριότερα ακτογραφικά στοιχεία)

Ωκεανοί - Θάλασσες: Ειρηνικός Ωκεανός, Ατλαντικός Ωκεανός (Θάλασσα Λαμπραντόρ και Καραϊβική), Αρκτικός Ωκεανός (Θάλασσα Μπωφόρτ και Λίνκολν)

Ακρωτήρια: Μούρισον, Πρίγκιπας της Ουαλίας

Χερσόνησοι: Μπούθια, της Αλάσκας, της Καλιφόρνιας, της Φλόριντας, του Λαμπραντόρ

Κόλποι: Αλάσκας, Καλιφόρνιας, Μεξικού, Χάντσον

Νησιωτικά συμπλέγματα, Νησιά: Γροιλανδία, Αλεούτιοι νήσοι, Κούβα, Αϊτή, Μεγάλες Αντίλλες, Μικρές Αντίλλες

Κατακόρυφος διαμελισμός (κυριότερα στοιχεία)

Οροσειρές, όρη: Αλάσκας, Μπρουξ, Βραχώδη, Απαλάχια, Σιέρα Μάδρε, Σιέρα Νεβάδα

Πεδιάδες: Αμερικανική πεδιάδα, Πεδιάδα του Καναδά

Ποταμοί: Μισισσιπίς, Μισούρι, Μακένζι, Οχάιο, Αρκάνσας, Ρίο Γκράντε, Αγίου Λαυρεντίου

Λίμνες: Μεγάλη Λίμνη Σκλάβων, Μεγάλης Άρκτου, Σουπίριου, Μίτσιγκαν, Χιούρον, Οντάριο

Κεφάλαιο 39ο

Η Βόρεια Αμερική συνδέεται με τη Νότια Αμερική με μία λωρίδα ξηράς, η οποία ονομάζεται Κεντρική Αμερική και ανήκει στη Βόρεια Αμερική μαζί με τα νησιά της Καραϊβικής Θάλασσας. Εντοπίστε στον χάρτη και ονομάστε τις χώρες της Κεντρικής Αμερικής και τις πρωτεύουσές τους.

Το έδαφος της Βόρειας Αμερικής διασχίζεται στα δυτικά από τα Βραχώδη Όρη, τα οποία απλώνονται από την Αλάσκα μέχρι το Μεξικό. Παράλληλα προς τις ανατολικές ακτές εκτείνονται τα Απαλάχια Όρη. Οι οροσειρές αυτές διαμορφώνουν μικρές πεδιάδες προς τις ακτές του Ειρηνικού και του Ατλαντικού Ωκεανού αντίστοιχα. Μεταξύ των δύο αυτών οροσειρών διαμορφώνονται δύο πεδιάδες: στον Βορρά η πεδιάδα του Καναδά και στον Νότο η Αμερικανική πεδιάδα, που φτάνει μέχρι τις ακτές του κόλπου του Μεξικού. Η πεδιάδα αυτή έχει έκταση εκατομμυρίων τετραγωνικών χιλιομέτρων και είναι η πιο εύφορη μεγάλη πεδιάδα του κόσμου. Στα εδάφη της διαμορφώνεται το μεγαλύτερο **ποτάμιο σύστημα** του πλανήτη, το πασίγνωστο δίκτυο Μισούρι – Μισισιπή.

Στα σύνορα του Καναδά και των Ηνωμένων Πολιτειών υπάρχει το σύστημα των Μεγάλων Λιμνών, στις οποίες είναι συγκεντρωμένη η μεγαλύτερη ποσότητα γλυκού νερού του πλανήτη μας. Οι γνωστότερες λίμνες είναι η Σουπίριορ, η Μίτσιγκαν, η Ήρι και η Οντάριο, οι οποίες έχουν έκταση σχεδόν διπλάσια αυτής της Ελλάδας. Τα νερά της λίμνης Ήρι, όταν εκβάλλουν στη λίμνη Οντάριο, σχηματίζουν τους περίφημους καταρράκτες του Νιαγάρα, που αποτελούν σημαντικό αξιοθέατο του Καναδά.

Το υδρογραφικό δίκτυο της Βόρειας Αμερικής συμπληρώνεται και από τεχνητά κανάλια που ενώνουν τις λίμνες που υπάρχουν στο βόρειο τμήμα της. Οι λίμνες, τα κανάλια και ο ποταμός του Αγίου Λαυρεντίου διαμορφώνουν ένα ιδιαίτερα χρήσιμο πλωτό ποτάμιο σύστημα, που συνδέει το εσωτερικό της ηπείρου με τον Ατλαντικό Ωκεανό.

Εικόνα 39.2: Δίκτυο Μισούρι – Μισισιπή

Ας συζητήσουμε πώς οι κάτοικοι της Βόρειας Αμερικής αύξησαν στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό την παραγωγικότητα των πλούσιων εδαφών με τη χρήση της τεχνολογίας. Η διαδικασία αυτή έχει προκαλέσει ορισμένα σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα. Ας τα εντοπίσουμε.

Στο πολιτικό τμήμα της Βόρειας Αμερικής βρίσκονται τα πλησιέστερα σημεία της ηπείρου με την Ασία και την Ευρώπη. Εντοπίστε τα στον χάρτη και συζητήστε για τις συνθήκες ζωής στις περιοχές αυτές.

Γεωγραφικό γλωσσάριο

Πλωτό ποτάμιο σύστημα: Ποταμοί που επικοινωνούν μεταξύ τους διαμορφώνοντας έναν υδάτινο δρόμο

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Ας χωριστούμε σε δύο ομάδες. Κάθε ομάδα θα καταγράψει τους ποταμούς και τις λίμνες της Βόρειας Αμερικής. Κατόπιν ας εντοπίσουμε τον ρόλο των ποταμών και των λιμνών στην οικονομική ανάπτυξη της Βόρειας Αμερικής.

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...

Η ζωή των Εσκιμώων του Καναδά

Σήμερα στον Καναδά ζουν περίπου 24 χιλιάδες Εσκιμώοι. Πολλά χρόνια πριν οι Ευρωπαίοι ανακαλύψουν την Αμερική, οι Εσκιμώοι περνώντας τον πορθμό του Μπέρινγκ έφθασαν στον Καναδά από την Ασία. Εξαπλώθηκαν στις γύρω παράλιες περιοχές και στη συνέχεια έφθασαν στη Γροιλανδία. Η ζωή τους ήταν πολύ δύσκολη, διότι τα πάντα ήταν καλυμμένα από χιόνι και οι θερμοκρασίες πολύ χαμηλές. Η μοναδική ασχολία τους ήταν το ψάρεμα και το κυνήγι. Έτσι εξασφάλιζαν τροφή και ρούχα από τα δέρματα των ζώων. Τα μέσα με τα οποία έκαναν τις μετακινήσεις τους ήταν τα έλκηθρα, που τα έσερναν τα σκυλιά τους. Τα σπίτια τους, τα γνωστά μας ιγκλού, τα φτιαγμένα από πάγο, κρατούσαν σε ικανοποιητικά επίπεδα τη θερμοκρασία για να μπορούν να ζουν. Σήμερα ο τρόπος ζωής τους έχει κατά πολύ αλλάξει. Ζουν σε ξύλινα σπίτια, όπου τους παρέχονται όλα τα απαραίτητα εφόδια, ηλεκτρική ενέργεια, νερό, τηλέφωνο κτλ. Οι ίδιοι εργάζονται σε υπηρεσίες και η ζωή τους δεν διαφέρει πολύ από τη ζωή των άλλων ανθρώπων. Σε ορισμένες περιοχές όμως συναντά κανείς και σήμερα Εσκιμώους που ζουν με το κυνήγι και τις παλιές συνήθειες.

Οι συγγραφείς

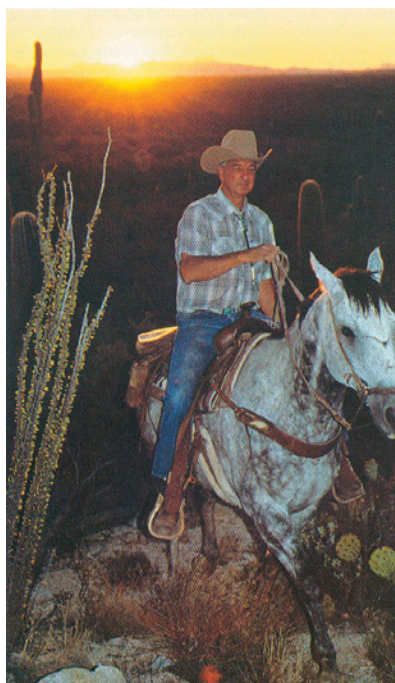
Οι κάτοικοι της Βόρειας Αμερικής

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

- ❖ για τους ιθαγενείς και τους σημερινούς κατοίκους της Βόρειας Αμερικής
- ❖ για την πολυπολιτισμική κοινωνία της Βόρειας Αμερικής

Εικόνα 40.1: Ινδιάνος των Πεδιάδων, Ηνωμένες Πολιτείες

Εικόνα 40.2: Κτηνοτρόφος της Αριζόνα των Η.Π.Α.

... Αγαπήστε τη Γη μας, καθώς την αγαπήσαμε εμείς, και με όλη σας τη δύναμη, με όλη την τρανή μπόρεσή σας, με όλη την καρδιά σας, διατηρήστε τη για τα τέκνα σας και αγαπήστε την καθώς ο Θεός αγαπάει όλους μας...

(Λόγια του Σίατλ, αρχηγού μιας φυλής ινδιάνων, σε γράμμα του προς τον Πρόεδρο της Αμερικής, όταν αυτός του ζήτησε τη γη τους)

Το παραπάνω κείμενο, γραμμένο πολλά χρόνια πριν, είναι ένα σύγχρονο μήνυμα των ινδιάνων της Βόρειας Αμερικής προς τον σημερινό άνθρωπο. Ας συζητήσουμε για τα χαρακτηριστικά της ζωής των ινδιάνων, τα οποία αντλούμε από το κείμενο αυτό.

Το 1492 ο μεγάλος εξερευνητής και θαλασσοπόρος Χριστόφορος Κολόμβος, στην προσπάθειά του να φθάσει στις Ινδίες, ανακάλυψε την Αμερική. Επρόκειτο για μία μεγάλη ήπειρο, στην οποία μέχρι τότε κατοικούσαν οι διάφορες φυλές των ινδιάνων. Οι ινδιάνοι της Βόρειας Αμερικής, οι Ινουίτ (Εσκιμώοι), οι Απάτσι, οι Μοϊκανοί, οι Σιου, οι Αζτέκοι και οι Μάγια μαζί με τους ινδιάνους της Νότιας Αμερικής υπολογίζεται ότι ανέρχονταν στα 30 ή 45 εκατομμύρια την εποχή που οι Ευρωπαίοι ήρθαν στον τόπο τους.

Οι πρώτοι Ευρωπαίοι που έφθασαν στην Αμερική ήταν Άγγλοι, Ιρλανδοί, Γάλλοι και Ισπανοί. Στην αρχή εγκαταστάθηκαν στις παράκτιες περιοχές χωρίς να δείχνουν τάσεις εξόντωσης των ιθαγενών κατοίκων, δηλαδή των ινδιάνων, των γνωστών και ως ερυθρόδερμων. Στη συνέχεια όμως, όταν γνώρισαν την εύφορη γη και τον ορυστικό πλούτο της περιοχής, εκτόπισαν τους ντόπιους κατοίκους. Αυτοί σήμερα δεν ξεπερνούν τις 450.000, ζουν στα όρια της φτώχειας εξαιτίας της μεγάλης ανεργίας και ο μέσος όρος ζωής τους δεν υπερβαίνει τα 45 χρόνια.

Συζητήστε τον τρόπο αντιμετώπισης των ινδιάνων από τους Ευρωπαίους αποίκους. Πιστεύετε ότι ήταν σωστός; Κατά τη δική σας άποψη ήταν δυνατή η συμβίωση των ινδιάνων με τους Ευρωπαίους; Τι οφέλη θα μπορούσε να έχει η ανθρωπότητα από μια τέτοια συμβίωση;

Εικόνα 40.3: Μόντρεαλ, Καναδάς

Εικόνα 40.4:

Νέα Υόρκη, Μπρίτις Εμπάιρ Μπιλντινγκ

Οι σημερινοί κάτοικοι του Καναδά και των Ηνωμένων Πολιτειών αποτελούν μια **πολυπολιτισμική κοινωνία**. Με εξαίρεση τους ινδιάνους και τους Εσκιμώους, όλοι οι υπόλοιποι είναι μετανάστες ή απόγονοι παλαιών αποίκων, οι οποίοι έφεραν από τις πατρίδες τους τις παραδόσεις και τις συνήθειές τους. Στη Βόρεια Αμερική συνυπάρχουν άνθρωποι από όλες τις ανθρώπινες φυλές και από όλα τα θρησκευτικά δόγματα. Επίσημες γλώσσες είναι η αγγλική και η γαλλική στον Καναδά, η αγγλική στις Ηνωμένες Πολιτείες και η ισπανική στο Μεξικό και στα περισσότερα κράτη της Κεντρικής Αμερικής. Το σύνταγμα του Καναδά και των Ηνωμένων Πολιτειών κατοχυρώνει την ισότητα ανάμεσα σε όλους τους πολίτες, δίνοντας την ευκαιρία στον καθένα να εργαστεί και να πετύχει επαγγελματικά και κοινωνικά.

Ανάμεσα στους κατοίκους της Αμερικής ζουν και πολλοί Έλληνες μετανάστες, οι οποίοι μεγαλουργούν στους επιστημονικούς, τους επαγγελματικούς και τους κοινωνικούς χώρους. Οι Έλληνες ομογενείς διατηρούν τα ελληνικά ήθη και έθιμα, τη γλώσσα, τη θρησκεία και την ελληνική εκπαίδευση δίνοντας στους απογόνους τους στοιχεία της ελληνικής κουλτούρας.

Ας συζητήσουμε μαζί τις σχέσεις που πρέπει να αναπτύξουμε με τους Έλληνες ομογενείς, ώστε ο Ελληνισμός να αναδεικνύεται σε όλους τους τομείς των ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

Εικόνα 40.5:
Το μνημείο της Ανεξαρτησίας στην Πόλη του Μεξικού

Γεωγραφικό γλωσσάριο

Πολυπολιτισμική κοινωνία: η κοινωνία που αποτελείται από ομάδες ανθρώπων με διαφορετική κουλτούρα, την οποία διατηρούν και μεταβιβάζουν στους απογόνους τους

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Χωριζόμαστε σε τρεις ομάδες και συγκεντρώνουμε πληροφορίες για τους Αζτέκους, τους Μάγια και τους Ιθαγενείς κατοίκους της Βόρειας Αμερικής.

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό ...

Συνέχεια από το χράμμα του Σίατλ ...

... Ένα ξέρομε, που μπορεί μια μέρα ο λευκός να το ανακαλύψει: ο Θεός μας είναι ο ίδιος Θεός. Μπορεί να θαρρείτε πως Εκείνος είναι δικός σας, όπως ζητάτε να γίνει δική σας η γη μας. Αλλά δεν το δυνόσατε. Εκείνος είναι Θεός των ανθρώπων. Και το έλεός Του μοιρασμένο απαράλλακτα σε ερυθρόδερμους και λευκούς. Αυτή η γη Του είναι ακριβή. Όποιος τη βλάπτει, καταφρονάει τον Δημιουργό της. Θα περάσουν οι λευκοί και μπορεί μάλιστα γρηγορότερα από άλλες φυλές. Όταν όλα τα βουβάλια σφαχτούν, όταν όλα τα άγρια αλόγατα μερέψουν, όταν την ιερή γωνιά του δάσους τη γιομίσει το ανθρώπινο χνώτο και το θέαμα των φουντωμένων λόφων το κηλιδώσουν τα σύρματα του τηλεγράφου με το βουητό τους, τότες πού να βρεις το ρουμάνι; Πού να βρεις τον αϊτό; Και τι σημαίνει να πεις έχε γεια στο φαρί σου και στο κυνήγι; Σημαίνει το τέλος της ζωής και την αρχή του θανάτου...

«Περιβαλλοντικές επιστήμες – Περιβαλλοντική εκπαίδευση»
Κ. Σκορδούλης – Μ. Σωτηράκου

Κεφάλαιο 41ο

Ο Καναδάς παρουσιάζει μεγάλη βιομηχανική και γεωργική ανάπτυξη και θεωρείται μία από τις πιο πλούσιες χώρες του κόσμου. Η πρωτεύουσα του Καναδά είναι η Οττάβα, ενώ άλλες μεγάλες πόλεις είναι το Μόντρεαλ, το Τορόντο και το Κεμπέκ.

Βρείτε στον χάρτη τις μεγαλύτερες πόλεις του Καναδά. Ποια γεωμορφολογικά στοιχεία πιστεύετε ότι τις βοήθησαν να αναπτυχθούν οικονομικά; Συζητήστε τον ρόλο του υδρογραφικού δικτύου στην ανάπτυξη αυτών των πόλεων.

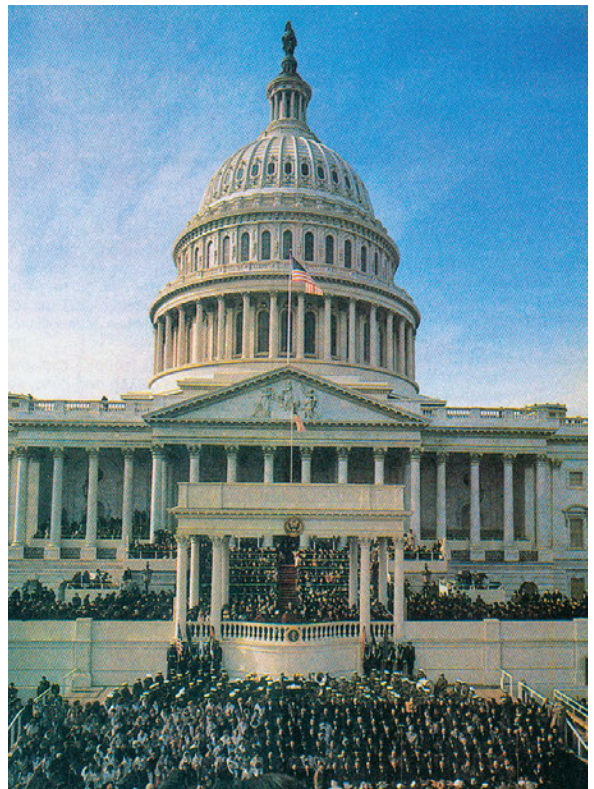
Εικόνα 41.2:

Το Τορόντο κτισμένο στις όχθες της λίμνης Οντάριο

Το κράτος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (Η.Π.Α.) αποτελείται από πενήντα μεγάλες περιοχές, οι οποίες ονομάζονται πολιτείες. Κάθε πολιτεία έχει τη δική της τοπική κυβέρνηση, που είναι υπεύθυνη για όλα τα καθημερινά προβλήματα των κατοίκων. Όλες οι πολιτείες μαζί διαμορφώνουν την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία των Ηνωμένων Πολιτειών, η οποία διοικείται από τον Πρόεδρο και το Κογκρέσο που εκλέγονται απευθείας από τον αμερικανικό λαό. Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία είναι υπεύθυνη κυρίως για θέματα εξωτερικής πολιτικής, την ασφάλεια, την άμυνα και την οικονομία του κράτους.

Ας συζητήσουμε μαζί για τον τρόπο λειτουργίας ενός ομόσπονδου κράτους. Ποια θετικά και ποια αρνητικά στοιχεία στα καθημερινά προβλήματα παρουσιάζει αυτός ο τρόπος διακυβέρνησης;

Πρωτεύουσα των Ηνωμένων Πολιτειών είναι η Ουάσινγκτον, όπου έχει την έδρα της η ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Πολλές μεγαλουπόλεις με εκατομμύρια κατοίκους υπάρχουν σε όλες τις περιοχές της χώρας.

Εικόνα 41.3:

Το Καπιτώλιο της Ουάσινγκτον

Βρείτε στον χάρτη τις μεγαλύτερες πόλεις των Η.Π.Α. και ονομάστε τις.

Δύο από τις πολιτείες των Ηνωμένων Πολιτειών, η Αλάσκα και η Χαβάη, βρίσκονται μακριά από την ηπειρωτική χώρα. Ας τις εντοπίσουμε στον χάρτη και ας συζητήσουμε για τα ιδιαίτερα γεωγραφικά στοιχεία τους που παρουσιάζουν τουριστικό ενδιαφέρον.

Το κράτος του Μεξικού βρίσκεται στην Κεντρική Αμερική. Είναι τμήμα μιας χερσονήσου, η οποία συνδέει τη Βόρεια και τη Νότια Αμερική. Πρόκειται για μία ορεινή και θερμή χώρα με μεγάλη ιστορία. Πολύ πριν από την ανακάλυψη της Αμερικής οι ινδιάνοι του Μεξικού, οι Αζτέκοι και οι Μάγια, είχαν αναπτύξει έναν αξιόλογο πολιτισμό, στοιχεία του οποίου σώζονται σήμερα στο Μεξικό.

Πρωτεύουσα του Μεξικού είναι η πόλη του Μεξικού, μία από τις μεγαλύτερες πόλεις του κόσμου που βρίσκεται σε μεγάλο υψόμετρο. Η περιοχή της Κεντρικής Αμερικής λέγεται και Λατινική Αμερική, επειδή η γλώσσα που ομιλείται από τους κατοίκους των περισσότερων κρατών είναι η ισπανική, που προέρχεται από τη λατινική.

Παρατηρήστε στον χάρτη τη γεωγραφική θέση του Μεξικού και εξηγήστε γιατί το κλίμα του είναι θερμό. Ποια άλλα χαρακτηριστικά πιστεύετε ότι πρέπει να έχει το κλίμα του Μεξικού;

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Χωρισμένοι σε ομάδες αναζητούμε πληροφορίες για την οικονομική ανάπτυξη των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Τα στοιχεία που θα βρούμε δικαιολογούν τον χαρακτηρισμό της ως «υπερδύναμης»;

Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...

Η Διώρυγα του Παναμά

Η Διώρυγα του Παναμά σχεδιάστηκε στις αρχές του 20ού αιώνα και δόθηκε στη ναυσιπλοΐα το 1914. Το μήκος της φτάνει τα 81,6 χμ., απόσταση που σε μεγάλο ποσοστό είναι σκαμμένη μέσα σε βράχια και εξυπηρετεί τη διέλευση πλοίων κάθε είδους, ακόμη και των γιγαντιαίων σύγχρονων πετρελαιοφόρων.

Το κανάλι αυτό, που διατρέχει την Κεντρική Αμερική, βοήθησε πάρα πολύ τους ναυτικούς, όταν ήθελαν να περάσουν από τον Ατλαντικό Ωκεανό στον Ειρηνικό και αντίθετα. Έκανε πολύ συντομότερες τις διαδρομές ανάμεσα στα λιμάνια της δυτικής και της ανατολικής Αμερικής επιτρέποντας στα πλοία να έχουν πρόσβαση στον Ειρηνικό ωκεανό, χωρίς πλέον να απαιτείται ο περίπλους της Νότιας Αμερικής με όσους κινδύνους αυτό εγκυμονούσε. Η διώρυγα έχει διαδοχικές δεξαμενές που γεμίζουν με νερό ανεβάζοντας και κατεβάζοντας τα πλοία σε διαδοχικά επίπεδα, έως ότου φτάσουν στον ωκεανό. Όλες οι κατασκευές είναι διπλές, ώστε να επιτρέπουν την ταυτόχρονη διέλευση σκαφών και προς τις δύο κατευθύνσεις.

Οι συγγραφείς